

ALISTER MCGRATH¹

Je znanost ubila Boga?²

Nekoč sem bil ateist. V šestdesetih letih, ko sem odraščal v Belfastu na Severnem Irskem, sem prišel do trdnega spoznanja, da je Bog otročje slepilo za starejše, slaboumne in religiozne sleparje. Povsem priznam, da je bilo to precej ošabno stališče, ki se ga zdaj nekoliko sramujem. Toda čeprav se zdi, da je precej ošabno, je bilo to bolj ali manj stališče takratne dobe. Religija je bila na izhodnih vratih, veličastna doba brez Boga pa se je skorajda že začela. Ali pa se je vsaj zdelo, da je tako.

Razmišljanje, ki me je pripeljalo do tega zaključka, je do neke mere temeljilo na naravoslovnih znanostih. Ko sem se v srednji šoli pripravljajl za vpis na Oxford, kjer sem študiral kemijo, sem se osredotočil za matematiko in znanost. In čeprav je bil moj prvotni vzgib za študij znanosti to, da se bom lahko izjemno poglobil v čudoviti svet narave, kar mi bo ta študij omogočil, pa sem ugotovil, da je znanost tudi priročen zaveznik pri moji kritiki religije. Zdelo se je namreč, da so ateizem in naravoslovne znanosti med seboj povezane z najmočnejšo razumsko vezjo, kar jih je. In tako je ostalo, dokler nisem oktobra leta 1971 prišel na Oxford.

Kemija in nato molekularna biofizika sta se izkazali za miselno razvedrilo. Včasih sem bil povsem prevzet od izrednega navdušenja, ko so vse zapletenejšje reči naravnega sveta

kar padale na svoje mesto. Toda ob tem vse večjem navdušenju nad naravoslovnimi znanostmi, ki je preseglo vsa moja pričakovanja, sem na novo premislil tudi svoj ateizem. Nikomur ni enostavno, ko svoja temeljna prepričanja izpostavi kritiki; moj razlog, zakaj sem to storil, je bil, ker stvari niso tako zelo preproste, kot sem nekoč mislil. Hkrati so nastopili številni dejavniki in povzročili nekaj, kar bi razumno lahko imenoval krizo vere.

Ateizem, sem se začel zavedati, temelji na ne povsem zadovoljivih dokazih. Argumenti, ki so se nekoč zdeli trdni, odločilni in dokončni, so vse bolj postajali krožni, nezadostni in negotovi. Priložnost, da s kristjani spregovorim o njihovi veri, mi je pokazala, da o krščanstvu vem relativno malo, le to, kar sem na hitro spoznal preko ne vedno tako zelo natančnih opisov njegovih največjih

kritikov, kot sta Bertrand Russel in Karl Marx. In verjetno še pomembneje, začel sem se zavedati, da je moja predpostavka neposredne in neomajne povezave med naravoslovnimi znanostmi in ateizmom precej naivna in posledica neizobraženosti. Ena izmed najpomembnejših stvari, ki sem jih moral urediti po spreobrnjenju v krščanstvo, je namreč bila, da sem moral sistematično prekiniti to povezavo; namesto tega sem na naravoslovne znanosti gledal s krščanske perspektive. In poskušal sem razumeti, zakaj drugi te perspektive ne sprejemajo.

Leta 1977, ko sem bil še vedno raziskovalec molekularne biofizike na Oxfordu, sem prebral Dawkinsovo prvo knjigo *Sebični gen*, ki je izšla leto pred tem. To je bila zanimiva knjiga, polna idej, knjiga, v kateri je avtor pokazal izjemno sposobnost, kako ubesediti zapletene koncepte. Požiral sem jo in hrepenel po tem, da bi prebral še več njegovih del. Toda bil sem zmeden, saj se mi je zdel njegov ateizem presenetljivo površen in ni se mi zdel dovolj utemeljen v znanstvenih argumentih, ki jih je izpeljal v tej knjigi. Zdelo se mi je, da je njegov ateizem na biologijo pripet z nekakšno razumsko sponko, namesto da bi bil posledica znanstvenih dokazov, ki jih je zbral Dawkins.

Dawkins se je nato trdno zasidral kot vodilni glas britanske ateistične skupnosti. Izjemen, mlad oxfordski zoolog iz poznih šestdesetih se je postopoma spremenil v enega izmed najglasnejših kritikov religiozne vere, posebej še krščanstva. Kakovost njegovega pisanja je iz njega napravila *cenjenega*, *vreščavost* in *napadalnost* njegove države pa *nujnega* nasprotnika vsakemu krščanskemu apologetu.

V tem članku želim izpostaviti nekatere temeljne težave Dawkinsovega pristopa k vprašanju znanosti in religije. Posebej želim pretresti povezavo med naravoslovnimi znanostmi in ateizmom, ki je tako značilna za Dawkinsonova dela. Ne nameravam kritizirati Dawkinsonove znanosti; to je konec koncev odgovornost znanstvene srenje kot celote.

Moj cilj je raziskati povezavo med znanstveno metodo in ateizmom, povezavo, ki jo Dawkins občasno predpostavlja, občasno pa brani.

V tem prispevku bom povzel najpomembnejše prvine njegove ateistične kritike krščanstva in na kratko odgovoril nanje. Bralce, ki se jim zdi članek prekratek, bo morda zanimalo, da sem v precej daljši obliki Dawkinsove ideje razložil in natančneje kritiziral njegov ateistični pogled na svet v svoji knjigi *Dawkinsov Bog*, zato naj tisti, ki želijo obsežnejšo razpravo, v roke vzamejo to knjigo³.

1. ZNANOST JE IZLOČILA BOGA

Za Dawkinsa znanost, še posebej pa Darwinova evolucijska teorija, onemogočata vero v Boga. Pred Darwinom, trdi Dawkins, je bilo mogoče gledati na svet kot na nekaj, kar je naredil Bog; po Darwinu pa lahko govorimo samo o 'prividu stvarjenja'. Darwinistični svet nima namena in motimo se, če mislimo drugače. Če vesolja ni mogoče opisati kot 'dobrega', pa ga ni mogoče opisati tudi kot 'zlega'. Kot trdi Dawkins, "vesolje, kot ga vidimo, ima natančno tiste lastnosti, ki bi jih morali pričakovati, če dejansko ni stvarjenja, ne namena in ne dobrega, če ni ničesar, razen slepe, neusmiljene brezbržnosti."⁴

Ker ima Dawkins darvinizem za pogled na svet namesto za biološko teorijo, nima nobenih zadržkov, da ne bi svojih argumentov pripeljal daleč onkraj meja čiste biologije. Dawkins – in znanost na splošno – nas silita v ateizem. In prav tu postanejo stvari pri Dawkinsu nekoliko zapletene. Dawkins je namreč pokazal, da je mogoče izpeljati popolnoma naraven opis tega, kar trenutno vemo o zgodovini in sedanjem stanju živih organizmov. Toda, *zakaj* to vodi do zaključka, da ni Boga?

Dobro je znano, da je znanstvena metoda nezmožna razsoditi glede hipoteze o Bogu, tako pozitivno, kot negativno. Tisti, ki verjamejo, da ta dokazuje ali zavrača obstoj Boga, silijo to metodo onkraj njenih legitimnih meja in tvegajo njeno zlorabo ali

sramotenje. Nekateri znani biologi (kot je Francis S. Collins, direktor programa Človeški genom) trdijo, da so naravoslovne znanosti potrdile pozitivno predpostavko glede vere, drugi (kot je evolucijski biolog Stephen Jay Gould) pa, da imajo negativne posledice za teistično verovanje. Toda znanosti ne *dokazujejo* ničesar, ne tako ne drugače. Če hočemo razrešiti vprašanje Boga, moramo to napraviti na drugačnih temeljih.

To pa ni nova ideja. Pravzaprav so že v Darwinovem času razumeli religiozne omejitve znanstvene metode. To je jasno najti v spisih 'Darwinovega buldoga' T. H. Huxleya. Vseeno pa je bilo v zadnjem času nekaj pomembnih razprav o tej temi. Pogledali bomo en primer.

V članku v *Scientific American* iz leta 1992 tedaj prvi ameriški evolucijski biolog Stephen Jay Gould trdi, da znanost s svojimi legitimnimi metodami ne more soditi o obstoju Boga.⁵ "Niti ne potrjujemo niti ne zavračamo ga; o tem preprosto kot znanstveniki ne moremo govoriti." Za Goulda je bistveno, da darvinizem dejansko nima nobenega odnosa do obstoja ali narave Boga. Gouldu se zdi očitno, da so evolucijski biologi tako ateisti kot teisti – navaja primere, kot sta humanistični agnostik G. G. Simpson in ruski pravoslavni kristjan Theodosius Dobzhansky. To ga vodi do zaključka, da je "bodisi polovica mojih kolegov izjemno neumnih, ali pa je darvinistična znanost povsem skladna z običajnimi religioznimi prepričanji – in enako skladna z ateizmom".

Toda Dawkins predstavlja darvinizem kot miselno superavtocesto v ateizem. V resnici pa se zdi, da se je miselno potovanje, ki ga je začrtal Dawkins, klavirno končalo na kolovozu v agnosticizem. In kjer se je končalo, tam je ostalo. Med darvinizmom in ateizmom je namreč velika logična vrzel, za katero se zdi, da jo Dawkins premaguje z retoriko, ne pa z dokazi. Če želimo priti do trdnih zaključkov, jih moramo doseči po drugačni poti. In tisti, ki nam trmasto hočejo dopovedati drugače, nam morajo marsikaj pojasniti.

2. VERA SE IZOGIBA SOOČANJU Z DOKAZI

Kot pravi Dawkins, krščanstvo zagovarja nekaj, kar je utemeljeno na veri, to pa pomeni, da se oddaljuje od neusmiljenega, na dokazih utemeljenega prizadevanja za resnico. Eno izmed Dawkinsonovih temeljnih prepričanj, ki ga v svojih delih ponavlja tako pogosto, da je že skoraj dolgočasen, je, da je religiozna vera "slepo zaupanje, v odsotnosti kakršnihkoli dokazov oziroma celo v nasprotju z njimi". Vera, trdi Dawkins, je "neke vrste duševna bolezen", ena izmed "največjih svetovnih hudobij, primerljivih z virusom črnih koz, toda trdovratnejša". Toda, mar je res tako preprosto, kot pravi Dawkins? Tako sem mislil tudi jaz, ko sem bil še ateist, in Dawkinsove argumente sem imel za odločilne.⁶ Zdaj pa ne več.

Najprej pogledjmo to definicijo vere in se vprašajmo, od kod izvira. Vera "pomeni slepo zaupanje, v odsotnosti kakršnihkoli dokazov oziroma celo v nasprotju z njimi". Toda zakaj bi kdorkoli sprejel to smešno definicijo? Kaj dokazuje, da verni ljudje na tak način opredeljujejo vero? V tem primeru je Dawkins sramežljiv in ne navaja nobenega religioznega pisca, ki bi podprl to zelo malo verjetno definicijo, definicijo, za katero se zdi, da je bila skovana predvsem z namenom, da bi bila religiozna vera videti kot nekakšna miselna burka. Te ideje vere ne sprejemam in še nikoli nisem srečal vernega intelektualca, ki bi jo jemal resno. Ni je mogoče zagovarjati z nobeno uradno izpovedjo vere katerekoli krščanske cerkvene skupnosti. To je Dawkinsova lastna definicija, ki jo je skoval s svojim namenom ter jo predstavil, kot da je značilna za tiste, ki jih želi kritizirati.

Kar pa je zares zaskrbljujoče, je to, da se zdi, da je Dawkins v resnici prepričan v to, da je vera dejansko "slepo zaupanje", navkljub dejstvu, da noben glavni krščanski pisec ne sprejema take definicije. To je Dawkinsovo temeljno prepričanje, ki določa bolj ali manj vsak vidik njegovega pristopa k religiji in

religioznim ljudem. Toda temeljna prepričanja je pogosto potrebno postaviti pod vprašanje. Kot je enkrat Dawkins zapisal o idejah Williama Paleya o stvarjenju, je to prepričanje "povsem in do skrajnosti napačno".

Vera, nam pravi Dawkins, "pomeni slepo zaupanje, v odsotnosti kakršnihkoli dokazov oziroma celo v nasprotju z njimi". Tako morda misli Dawkins; ne pa kristjani. Opredelitev vere, kakršno je oblikoval W. H. Griffith-Thomas (1861 – 1924), je tipična za dolgo tradicijo krščanstva⁷.

[Vera] vpliva na celotno človekovo naravo. Začne se s prepričanjem uma, ki temelji na ustreznih dokazih; nadaljuje se v zaupanje srca in čustev, ki temelji na prepričanju, in je kronana s privolitvijo volje, s pomočjo katere se prepričanje in zaupanje izražata v delovanju.

To je dobra in zanesljiva definicija, ki usklajuje temeljne prvine značilno krščanskega razumevanja vere. Bralci bodo morda opazili jasno izraženo dejstvo, da se vera "začne s prepričanjem uma, ki temelji na ustreznih dokazih". Nobenega smisla ne vidim v tem, da bi bralce utrujal z drugimi navedki krščanskih piscev preteklih stoletij, ki podpirajo to misel. V vsakem primeru pa je Dawkinsova odgovornost, da z dokazi argumentira, da je njegova površna in nesmiselna definicija 'vere' značilna za krščanstvo.

In ko Dawkins enkrat ustvari tega slamnatega moža, ga potolče. To ni pretirano težka ali zahtevna miselna naloga. Vera je otročja, zvemo – primerna samo za vtepanje v glave otrok, ki so dovzetni za to, toda sramotno nemoralna in razumsko smešna, ko gre za odrasle. In zdaj smo odrasli, zato moramo iti naprej. Zakaj naj bi verjeli stvari, ki jih znanstveno ni mogoče dokazati? Vera v Boga, trdi Dawkins, je nekaj takega, kot da bi verjeli v Božička ali zobno miško. Ko odrasteš, to prerasteš.

To je argument šolarja, ki je po nesreči zašel v razpravo odraslih. Tako amaterski,

pa tudi neprepričljiv je. Nobenega resnega dokaza ni, da bi ljudje uvrščali Boga, Božička in zobno miško v isto kategorijo. V Božička in zobno miško sem nehal verjeti, ko sem bil star okrog šest let. Potem ko sem bil nekaj let ateist, sem pri osemnajstih odkril Boga, pa tega nisem nikoli imel za neke vrste nazadovanje v otroštvo. Kot sem ugotovil, ko sem raziskoval za svojo najnovejšo knjigo *Somrak ateizma*, veliko število ljudi začne verovati v Boga kasneje v življenju – ko 'odraстеjo'. Še nikoli pa nisem srečal nikogar, ki bi začel verjeti v Božička ali zobno miško v odrasli dobi.

Če ima Dawkinsov poenostavljen argument kaj verodostojnosti, potem mora obstajati dejanska podobnost med Bogom in Božičkom – ki pa je seveda ni. Vsak ve, da ljudje ne uvrščajo vere v Boga v isto kategorijo kot te otroške ideje. Dawkins seveda trdi, da oboje predstavlja vero v nekaj, kar ne obstaja. Toda to kaže na zelo veliko zmedo glede tega, kaj je zaključek in kaj predpostavka tega argumenta.

Velika ironija pa je, da je vera, ki jo Dawkins tako z lahkoto odpravi kot zobne miške, ista vera, na kateri temelji starodavno intelektualno izročilo njegove lastne univerze, pa tudi njegove znanstvene discipline, saj je vloga krščanskih filozofov narave pri vzponu bioloških znanosti dobro dokumentirana.

Še en pozornost zbujajoč vidik Dawkinsovega ateizma je samozavest, s katero brani njegovo neizogibnost. To je nenavadna samozavest, za katero se tistim, ki poznajo filozofijo znanosti, zdi, da ni na pravem mestu – nemara je celo pokvarjena. Kot je pogosto poudarjal Richard Feynman (1918–1988), ki je za svoje delo na področju kvantne elektrodinamike leta 1965 dobil Nobelovo nagrado za fiziko, je znanstveno védenje skupek izjav, ki imajo različno stopnjo gotovosti – nekatere so precej nezanesljive, druge bolj zanesljive, nobene pa niso absolutno gotove.

3. BOG JE VIRUS UMA

Ideja Boga je maligna, napadalna okužba, ki okuži sicer zdrav um. Dawkinsov ključni argument je ta, da vera v Boga ne izhaja iz razumnih ali jasnih temeljev; je rezultat okužbe z nalezljivim, napadalnim virusom, ki je primerljiv s tistimi, ki povzročajo kaos v računalniških omrežjih.⁸ Vero v Boga je torej treba videti kot maligno okužbo, ki umaže sicer čisti um. Izkazalo se je, da je to impresivna podoba, pa čeprav je njena dokazna in praktična osnova izjemno tanka, saj se celotna ideja razblini, ker nima zadostnih dokazov.

Ne samo, da ni nobenega očitnega dokaza, da so ideje kot virusi ali da se širijo kot virusi – to je odločilen pomislek, ki ga Dawkins odpravi z alarmantno lahkoto. Brez smisla je govoriti o tem, da je en virus 'dober' in drug 'slab'. Če pogledamo odnos med gostiteljem in zajedavcem, je to preprost primer, kako deluje darvinistična evolucija. Niti dobra niti slaba ni. Je taka, kot je. Če ideje primerjamo z virusi, jih preprosto ne moremo opredeliti kot 'dobre' ali 'slabe' – ali celo kot 'prave' in 'napačne'. To bi vodilo do zaključka, da je potrebno vse ideje ovrednotiti povsem na tem temelju, kako uspešne so pri razmnoževanju in razširjanju – z drugimi besedami, kako uspešne so pri širjenju in kakšna je njihova stopnja preživetja.

In še enkrat, če so vse ideje virusi, potem je na znanstveni osnovi nemogoče ločiti med ateizmom in vero v Boga. Mehanizem, ki naj bi poskrbel za njihov prenos, ne omogoča ovrednotenja njihovih razumskih in moralnih kvalitet. Niti teizma niti ateizma ne moremo zahtevati zaradi dokazov, čeprav lahko oba z njimi uskladimo. Odlike teh idej je potrebno določiti na drugačni osnovi, potrebno je iti onkraj meja znanstvene metode, da bi dosegli take zaključke.

Toda kaj je dokaz za te domnevne 'viruse v umu'? V resničnem svetu virusov ne spoznamo samo po njihovih znakih; lahko jih zaznamo, in z natančno raziskavo ugotovimo

njihovo genetsko zgradbo do najmanjših podrobnosti. Nasprotno pa so 'virusi v umu' hipotetični; njihov obstoj se predpostavlja po vprašljivem analogičnem argumentu, ne pa z neposrednim opazovanjem, in je povsem brez zagotovila utemeljen na osnovi vedenja, ki ga Dawkins predvideva zanj. Lahko opazujemo te viruse? Kakšna je njihova zgradba? Kakšno 'genetsko strukturo' imajo? Njihov položaj v človeškem telesu? In najpomembnejše od vsega, glede na Dawkinsovo zanimanje za njihovo širjenje, na kakšen način se prenašajo?

Te težave lahko povzamemo v treh glavnih točkah.

1. Resnične viruse lahko opazujemo – na primer, z elektronsko mikroskopijo. Dawkinsovi kulturni in religiozni virusi pa so preprosto hipoteze. Za njihov obstoj ni nobenega vidnega dokaza.
2. Nobenih dokazov, ki bi jih lahko preverili s poskusi, ni, da so ideje virusi. Ideje se morda lahko v nekaterih pogledih na videz 'vedejo', kot da bi bile virusi. Toda med analogijo in istovetnostjo je velik prepad – in kot vse preveč boleče kaže zgodovina znanosti, so najhujše stranpoti v znanosti tiste, ko se je pri analogijah pomotoma sklepalo, da gre za istovetnost.
3. Slogan 'Bog je virus' je povsem sprejemljiv v ateizmu – ki je le še en pogled na svet, ki precej presega meje dokazov, ki jih je mogoče doseči s poskusi. Dawkins tega seveda noče priznati in trdi, da je ateizem neizogiben in očitni rezultat znanstvene metode. Pa ni. Naravoslovne znanosti je moč razlagati ateistično ali teistično; toda nobena od teh razlag ni nujna.

4. RELIGIJA JE NEKAJ SLABEGA

In končno grem k temeljnemu prepričanju, ki napolnjuje Dawkinsova dela – da je religija nekaj slabega sama po sebi in da vodi k drugemu zlu. Jasno je, da je to razumska in moralna sodba. Deloma ima Dawkins religijo za zlo, ker temelji na veri, ki se izogiba vsaki

človekovi obveznosti, da bi mislil. Videli pa smo že, da je to zelo vprašljivo stališče, ki ne zdrži soočenja z dokazi.

Moralno sporočilo je seveda veliko resnejše. Vsak bi se strinjal, da nekateri verni ljudje počnejo nekatere zelo nevarne reči. Toda če to malo besedico 'nekateri' vpeljemo v Dawkinsov argument, to takoj oslabi njegov pomen. Zbuja namreč vrsto resnih vprašanj. Koliko? V kakšnih okoliščinah? Kako pogosto? Vzbuja pa tudi primerjalna vprašanja: koliko ljudi s *protiverskimi* pogledi prav tako počne nekatere zelo nevarne reči? In ko si enkrat začnemo zastavljati taka vprašanja, svojih miselnih nasprotnikov ne moremo več loviti na poceni in enostaven način, ampak se moramo soočiti z nekaterimi temnimi in težavnimi vidiki človekove narave.

Čeprav je bilo nekoč moderno slediti Sigmundu Freudu in govoriti, da je religija neke vrste bolezen, pa se to stališče zdaj umika pred goro empiričnih dokazov, ki nakazujejo (ne dokončno), da so mnoge oblike religije morda za človeka koristne. Zagotovo so nekatere oblike religije lahko bolestne in uničevalne. Druge pa se vseeno zdijo koristne. Seveda ta dokaz ne dovoljuje sklepanja, da Bog obstaja. Ruši pa osrednji steber Dawkinsovnove križarske vojne – temeljno prepričanje, da je religija zate slaba.

Raziskava stotih študij, ki temeljijo na dokazih, iz leta 2002, je sistematično preučevala odnos med religijo in človekovim blagostanjem in je razkrila naslednje⁹:

- 79 študij je navajalo vsaj eno pozitivno povezavo med religioznim življenjem in blagostanjem.
- 13 jih ni našlo nobene smiselne zveze med religijo in blagostanjem.
- 7 jih je našlo zmedeno ali zapleteno zvezo med religijo in blagostanjem.
- 1 je našla negativno zvezo med religijo in blagostanjem.

Celoten Dawkinsonov pogled na svet je torej odvisen zgolj od negativne zveze med religijo in človekovim blagostanjem, ki ga nedvoumno potrjuje samo 1 % rezultatov

poskusov, 79 % rezultatov pa ga nedvoumno zavrača.

Ti rezultati nedvoumno pojasnjujejo vsaj eno: k tej temi moramo pristopati v luči znanstvenih dokazov, ne pa v luči osebnih predsodkov. Niti v sanjah ne bi trdil, da ti dokazi nedvoumno dokazujejo, da je vera zate nekaj dobrega. Še manj bi trdil, da to kaže, da Bog obstaja. Toda moram jasno povedati, da je za Dawkinsa, za katerega se zdi, da njegov svet temelji na temeljni predpostavki, da je vera zate nekaj slabega – kar je pogled, ki ne zdrži dokazov – to res sramotno. Religija je za človeka nekaj slabega? Kje so dokazi za to? To se vleče po zraku kot dim, ki ga postopno razkraja sila nasprotnih dokazov.

Za Dawkinsa je to preprosto: vprašanje je, "ali ceniš zdravje ali resnico". Ker je religija napaka – kar je eno izmed nerazumljivih temeljnih prepričanj, ki se spet in spet pojavljajo v njegovih knjigah – bi bilo nemoralno verovati, ne glede na to, kakšne koristi imaš lahko od tega. Toda Dawkinsonovi argumenti, da je vera v Boga napaka, tega ne dokazujejo. Prav zato pa jih verjetno dopolnjuje z dodatnimi argumenti, da je religija za človeka nekaj slabega. Vse večje število dokazov, da religija dejansko krepi človekovo blagostanje, je torej zanj nekaj zelo neprijetnega. Ne samo, da ruši ključni funkcionalni argument za ateizem; zastavlja tudi nekatera zelo neprijetna vprašanja o resnici.

ZAKLJUČEK

V tem članku sem se dotaknil glavnih kritik, ki jih Richard Dawkins uperja proti religiji na splošno, posebej pa proti krščanstvu. Dawkinsonovih argumentov, pa tudi svojih odgovorov nisem mogel predstaviti v celoti, pa vseeno upam, da bodo moji kratki orisi pomagali bralcem razumeti vprašanja, o katerih pišem. Moj zaključek je preprost in, upam, nesporen. Dawkins lahko trdi, da naravoslovne znanosti vodijo v ateizem le, če napak razširi znanstveno metodo, kar pa v znanstveni srenji ne zdrži. Primerjajte to

s pogledom Sira Petra Medawara, ki je pred leti dobil Nobelovo nagrado za medicino: "Obstoj meja v znanosti je seveda očiten, saj ta ne more odgovoriti na otroško preprosta vprašanja, ki zadevajo prve in poslednje reči – na vprašanja, kot so: 'Kako se je vse skupaj začelo?', 'Zakaj smo tukaj?', 'Kaj je smisel življenja?'"¹⁰. Zdi se mi, da je začetek znanstvene modrosti v utemeljenem in spoštljivem spoznanju meja znanosti.

Res je, da so naravoslovne znanosti miselno ohlapne in odprte za interpretacijo na teističen, agnostičen ali ateističen način. Velika razprava med ateizmom in teizmom torej ni in zagotovo ne more biti rešena s pomočjo naravoslovnih znanosti. Dawkins predstavlja zgolj en način 'branja' narave. Toda obstajajo še drugi načini 'branja' naravnega sveta. Eden izmed njih, ki sem ga odkril pred mnogimi leti in ki se mi še vedno zdi intelektualno močan in duhovno bogat, je tale: "Nebesa razglajajo Božjo slavo" (Ps 19,1).

je bil prof. McGrath predavatelj kemije in raziskovalec na področju molekularne biofizike v Oxfordu. Prof. McGrath je avtor številnih knjig o znanosti in religiji, med katerimi sta tudi: *Dawkinsov Bog: Geni, memi in smisel življenja* in *Dawkinsova zabloda? Ateistični fundamentalizem in zanikanje božjega*.

1. Prof. Alister McGrath je profesor historične teologije na Univerzi v Oxfordu in raziskovalec na Harris Manchester kolidžu v Oxfordu. Pred študijem sistematične teologije

2. Alister McGrath. *Has Science killed God? Domača stran*. https://www.st-edmunds.cam.ac.uk/faraday/resources/Faraday%20Papers/Faraday%20Paper%209%20McGrath_EN.pdf (pridobljeno 4. novembra 2012).
3. Alister McGrath. *Dawkins' God. Genes, Memes and the Meaning of Life*. Blackwell: Oxford 2005.
4. Richard Dawkins. *River out of Eden: A Darwinian View of Life*. Phoenix: London 1995. 133.
5. Stephen Jay Gould. *Impeaching a Self-Appointed Judge*. V: *Scientific American*. 267(1) (1992). 118–121.
6. Nekaj razmišljanj najdete v Alister McGrath. *The Twilight of Atheism*. London: Rider 2004.
7. William Henry Griffith Thomas. *The Principles of Theology*. London: Longmans, Green & Co. 1930. xviii.
8. Richard Dawkins. *A Devil's Chaplain*. London: Weidenfeld & Nicholson 2003. 121.
9. Harold G. Koenig in Harvey J. Cohen. *The Link between Religion and Health: Psychoneuroimmunology and the Faith Factor*. Oxford: Oxford University Press 2001. 101. Drugi deli, ki se ukvarjata s to izjemno pomembno temo, sta še: William R. Miller in Carl E. Thoreson. *Spirituality, Religion and Health: An Emerging Research Field*. V: *American Psychologist* 58(2003). 24–35. Marc Galanter. *Spirituality and the Healthy Mind: Science, Therapy, and the Need for Personal Meaning*. Oxford: Oxford University Press 2005.
10. Peter Medawar. *Advice to a Young Scientist*. London: Harper and Row 1979. 31; *The Limits of Science*. Oxford: Oxford University Press 1984. 66.